Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (ôsma komora)

zo 14. novembra 2013 *

„Súdna právomoc v občianskych a obchodných veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Článok 16 ods. 1 — Zmluva o zájazde uzavretá medzi spotrebiteľom s bydliskom v členskom štáte a cestovnou kanceláriou so sídlom v inom členskom štáte — Poskytovateľ služieb so sídlom v členskom štáte bydliska spotrebiteľa používaný cestovnou kanceláriou — Právo spotrebiteľa podať žalobu proti obidvom podnikom na súd v mieste svojho bydliska“

Vo veci C-478/12,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Landesgericht Feldkirch (Rakúsko) z 20. septembra 2012 a doručený Súdnemu dvoru 24. októbra 2012, ktorý súvisí s konaním:

Armin Maletic,

Marianne Maletic

proti

lastminute.com GmbH,

TUI Österreich GmbH,

SÚDNY DVOR (ôsma komora),

v zložení: predseda ôsmej komory C. G. Fernlund, sudcovia C. Toader (spravodajkyňa) a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: P. Cruz Villalón,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— TUI Österreich GmbH, v zastúpení: E. Reinitzer, Rechtsanwalt,

— portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes a S. Nunes de Almeida, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: W. Bogensberger a A.-M. Rouchaud-Joët, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 16 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

2 Tento návrh bol predložený v konaní, ktorého účastníkmi sú A. Maletic a M. Maletic (ďalej len „manželia Maleticovci“) na jednej strane a spoločnosti lastminute.com GmbH (ďalej len „lastminute.com“) a TUI Österreich GmbH (ďalej len „TUI“) na druhej strane, týkajúcom sa platby vo výške 1 201, 38 eura spolu s úrokmi a ďalšími poplatkami za rezerváciu balíka cestovných služieb organizovaných spoločnosťou TUI, ktorú žalobcovia vo veci samej urobili u spoločnosti lastminute.com.

Právny rámec

3 Odôvodnenia 2, 11 až 13 a 15 nariadenia č. 44/2001 stanovujú:

„(2) Niektoré odlišnosti vnútroštátnych právnych noriem upravujúcich právomoc súdov a uznávanie a výkon rozsudkov bránia zdravému fungovaniu vnútorného trhu. Vyžadujú sa ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach a zjednodušujúce formálne náležitosti na účely rýchleho a jednoduchého uznávania a výkon rozsudkov členských štátov viazaných týmto nariadením.

…

(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. Bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomoci.

(12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva.

(13) V oblasti poistenia, spotrebiteľských zmlúv a pracovnoprávnych vzťahoch by slabší účastník mal byť chránený normami právomoci, ktoré lepšie chránia [jeho] záujmy než všeobecné normy právomoci.

…

(15) V záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky. Musí existovať jasný a účinný spôsob riešenia prípadov litispendencie, súvisiacich nárokov a na odstránenie problémov, ktoré vyplývajú z rozdielneho určovania času, kedy začalo konanie, v právnych poriadkoch jednotlivých štátov. Na účely tohto nariadenia by sa mal tento čas definovať osobitne.“

4 Podľa článku 2 ods. 1 tohto nariadenia „osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu“.

5 Článok 3 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje, že „osoby s bydliskom na území členského štátu možno žalovať na súdoch iného členského štátu len na základe princípov upravených v oddieloch 2 až 7 tejto kapitoly“.

6 Podľa článku 5 bodu 1 tohto nariadenia osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby.

7 Podľa článku 6 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 možno tú istú osobu v prípade, ak ide o jedného z viacerých žalovaných, žalovať aj na súde podľa bydliska ktoréhokoľvek z nich, za predpokladu, že nároky navzájom súvisia do takej miery, že je vhodnejšie o nich konať a rozhodnúť spoločne a tak predísť možnosti nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach.

8 Článok 15 ods. 1 písm. c) a článok 15 ods. 3 tohto nariadenia znie:

„1. Vo veciach týkajúcich sa zmluvy uzavretej spotrebiteľom na účely, ktoré nie je možné považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania, sa právomoc určí podľa tohto oddielu, pričom nie sú dotknuté ustanovenia článku 4 a článku 5 bod 5, ak ide:

…

c) vo všetkých ostatných prípadoch o zmluvu uzavretú s účastníkom, ktorý obchoduje alebo podniká v členskom štáte bydliska spotrebiteľa alebo akýmkoľvek spôsobom smeruje takéto činnosti do tohto členského štátu alebo do viacerých štátov vrátane tohto členského štátu, a zmluva spadá do rozsahu týchto činností.

…

3. Tento oddiel sa neuplatní na prepravné zmluvy s výnimkou tých, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu.“

9 Článok 16 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje:

„Spotrebiteľ môže žalovať druhého účastníka zmluvy buď na súdoch členského štátu, v ktorom má tento účastník bydlisko, alebo na súdoch podľa miesta bydliska spotrebiteľa.“

10 Článok 28 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 znie takto:

„Na účely tohto článku sa veci považujú za súvisiace, ak sú navzájom tak úzko spojené, že je vhodné prerokovať a rozhodnúť ich spoločne, a tak sa vyhnúť riziku nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

11 Manželia Maleticovci bývajú v obci Bludesch (Rakúsko), ktorá patrí do súdneho obvodu Bezirksgericht Bludenz (Okresný súd v Bludenzi). Dňa 30. decembra 2011 si sami pre seba rezervovali a zaplatili balík cestovných služieb do Egypta v termíne od 10. do 24. januára 2012 vo výške 1 858 eur na internetovej stránke lastminute.com. Spoločnosť lastminute.com, ktorá má sídlo v Mníchove (Nemecko), na svojej internetovej stránke uviedla, že je sprostredkovateľom zájazdu, a spresnila, že zájazd bude organizovať spoločnosť TUI, ktorá má sídlo vo Viedni (Rakúsko).

12 Rezervácia žalobcov vo veci samej sa týkala hotela Jaz Makadi Golf & Spa v Hurghade (Egypt). Spoločnosť lastminute.com túto rezerváciu potvrdila a zaslala ju TUI. Následne TUI zaslala manželom Maleticovcom „potvrdenie/faktúru“ z 5. januára 2012 so všetkými podrobnosťami zájazdu rezervovaného u spoločnosti lastminute.com, ale s názvom iného hotela, konkrétne hotela Jaz Makadi Star Resort Spa v Hurghade.

13 Žalobcovia vo veci samej si túto chybu všimli až po svojom príchode do Hurghady a zaplatili cenový rozdiel vo výške 1 036 eur, aby sa mohli ubytovať v hoteli, ktorý si pôvodne rezervovali na internetovej stránke lastminute.com.

14 Dňa 13. apríla 2012 žalobcovia vo veci samej podali žalobu na Bezirksgericht Bludenz, v ktorej sa domáhali, aby im spoločnosti lastminute.com a TUI spoločne a nerozdielne vyplatili sumu 1 201,38 eura spolu s úrokmi a ďalšími nákladmi, aby im tak vrátili cenový rozdiel a odškodnili ich za nepríjemnosti spôsobené na dovolenke.

15 Bezirksgericht Bludenz sa pri svojom preskúmaní obmedzil na overenie príslušnosti rozhodnúť o žalobe a uznesením zo 4. júla 2011 zamietol žalobu, pokiaľ ide o TUI, z dôvodu, že nie je miestne príslušný. Podľa tohto súdu sa nariadenie č. 44/2001 nepoužije na tento spor medzi žalobcami vo veci samej a TUI, pretože ide o čisto vnútroštátnu situáciu. Rozhodol, že podľa ustanovení relevantného vnútroštátneho práva je príslušným súdom súd v mieste bydliska žalovanej, teda príslušný súd vo Viedni, nie v Bludenzi.

16 Pokiaľ ale ide o lastminute.com, teda spoločnosť so sídlom v Nemecku, tento súd zastával názor, že podmienka stanovená v článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 týkajúca sa činnosti smerujúcej do Rakúska bola splnená. V dôsledku toho sa považoval za príslušný rozhodnúť v spore vo veci samej. V tomto bode uznesenie nadobudlo právoplatnosť, pretože lastminute.com nepodala odvolanie.

17 Žalobcovia vo veci samej podali proti tomuto rozhodnutiu odvolanie („Rekurs“) na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, a tvrdili, že ich rezervácia bola ako jeden právny úkon od začiatku neoddeliteľne spojená so spoločnosťami lastminute.com ako sprostredkovateľkou zájazdu a TUI ako organizátorkou zájazdu. Pokiaľ ide o balík cestovných služieb, článok 15 ods. 3 v spojení s článkom 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 predstavujú právny základ právomoci súdu, na ktorý bola podaná žaloba, a to aj pokiaľ ide o TUI.

18 Vo svojom vyjadrení k žalobe TUI tvrdila, že príslušný rozhodnúť o žalobe podanej proti nej je len Bezirksgericht für Handelssachen Wien a že prvostupňový súd správne rozhodol, že v prejednávanej veci nejde o jeden právny úkon. Treba preto vychádzať z toho, že existujú dve rôzne zmluvy, a na základe toho posudzovať otázku súdnej právomoci.

19 Vnútroštátny súd chce zistiť, či situácia ako v prejednávanej veci predstavuje „čisto vnútroštátnu situáciu“ a akým spôsobom treba v tejto súvislosti vykladať pojem „druhý účastník zmluvy“ stanovený v článku 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 v situácii, keď podnikateľ v inom členskom štáte, než je členský štát bydliska spotrebiteľa, ponúka služby iného podnikateľa, ktorého sídlo sa nachádza na území členského štátu bydliska spotrebiteľa, ak spotrebiteľ podá žalobu proti tomuto „druhému účastníkovi zmluvy“, pretože mu toto ustanovenie umožňuje uplatniť svoj nárok pred súdmi v mieste svojho bydliska.

20 Vzhľadom na to, že účelom osobitných pravidiel pre právomoc v oblasti spotrebiteľských zmlúv stanovených v článku 15 a nasledujúcich nariadenia č. 44/2001 je chrániť slabšiu zmluvnú stranu tým, že poskytuje možnosť zvoliť si súd a obmedzuje možnosť prijatia ustanovení o možnosti zvoliť si súd, táto ochrana by podľa tohto súdu stratila zmysel, pokiaľ by nebolo možné uplatniť nároky, ktoré spotrebiteľovi vyplývajú z jednej rezervácie, voči dvom zmluvným stranám pred súdom príslušným na základe článku 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001.

21 Za týchto podmienok Landesgericht Feldkirch rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 16 ods. 1 nariadenia [č. 44/2001], ktorý stanovuje právomoc súdu podľa miesta bydliska spotrebiteľa, vykladať v tom zmysle, že v prípade, keď druhý účastník zmluvy (v tomto prípade sprostredkovateľ zájazdu so sídlom v zahraničí) používa služby iného účastníka zmluvy (v tomto prípade organizátora zájazdu so sídlom v tuzemsku), sa tento článok pri žalobách, ktoré sú na nich dvoch podané, uplatní aj na účastníka zmluvy so sídlom v tuzemsku?“

O prejudiciálnej otázke

22 Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa má pojem „druhý účastník zmluvy“ stanovený v článku 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že za okolností ako vo veci samej označuje aj zmluvného partnera hospodárskeho subjektu, s ktorým spotrebiteľ uzavrel túto zmluvu a ktorý má sídlo na území členského štátu bydliska tohto spotrebiteľa.

23 TUI tvrdí, že sa na ňu nariadenie č. 44/2001 nevzťahuje, a zastáva názor, že okolnosti veci samej vykazujú znaky čisto vnútroštátnej situácie, takže sa použijú ustanovenia vnútroštátneho práva týkajúce sa územnej súdnej príslušnosti.

24 Niet však pochybností o tom, že nariadenie č. 44/2001 sa vzťahuje na spoločnosť lastminute.com a že súd bydliska manželov Maleticovcov je príslušný rozhodnúť, pokiaľ ide o túto spoločnosť.

25 Treba preto preskúmať, či sa za okolností veci samej nariadenie č. 44/2001 vzťahuje na zmluvného partnera, akým je TUI, a či existuje cudzí prvok, ktorý odôvodňuje jeho uplatňovanie.

26 V tejto súvislosti, pokiaľ ide o Bruselský dohovor z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplneným následnými zmluvami o pristúpení (ďalej len „Bruselský dohovor“), Súdny dvor už rozhodol, že uplatnenie pravidiel právomoci podľa tohto dohovoru si vyžaduje existenciu cudzieho prvku a na účely uplatnenia článku 2 Bruselského dohovoru (teraz článok 2 nariadenia č. 44/2001) medzinárodná povaha predmetného právneho vzťahu nemusí nevyhnutne vyplývať z toho, že sa týka viacerých zmluvných štátov z dôvodu podstaty sporu alebo bydliska účastníkov konania (pozri v tomto zmysle rozsudok z 1. marca 2005, Owusu, C-281/02, Zb. s. I-1383, body 25 a 26).

27 Treba pripomenúť, že keďže nariadenie č. 44/2001 nahradilo Bruselský dohovor, výklad ustanovení tohto dohovoru podaný Súdnym dvorom platí takisto pre ustanovenia uvedeného nariadenia, pokiaľ je možné považovať ustanovenia týchto právnych predpisov za rovnocenné (rozsudok zo 4. mája 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, Zb. s. I-4107, bod 36 a citovaná judikatúra).

28 V bode 26 tohto rozsudku sa síce už uviedlo, že medzinárodná povaha predmetného právneho vzťahu nemusí nevyhnutne vyplývať z toho, že sa týka viacerých zmluvných štátov z dôvodu podstaty sporu alebo bydliska účastníkov konania, treba však konštatovať, podobne ako Komisia a portugalská vláda, že nariadenie č. 44/2001 sa tým skôr uplatní v prejednávanej veci, kde je cudzí prvok prítomný nielen v súvislosti s lastminute.com, čo sa nespochybňuje, ale aj v súvislosti s TUI.

29 Aj za predpokladu, že by jeden právny úkon, ktorým manželia Maleticovci rezervovali a zaplatili svoj balík cestovných služieb na internetovej stránke lastminute.com, mohol byť rozdelený na dva rôzne zmluvné vzťahy, jeden s internetovou cestovnou kanceláriou lastminute.com a druhý s organizátorkou zájazdov TUI, tento druhý zmluvný vzťah nemožno kvalifikovať ako „čisto vnútroštátny“, pretože bol neoddeliteľne spojený s prvým zmluvným vzťahom tým, že sa realizoval prostredníctvom uvedenej cestovnej kancelárie so sídlom v inom členskom štáte.

30 Ďalej treba vziať do úvahy ciele v odôvodneniach 13 a 15 nariadenia č. 44/2001 týkajúce sa ochrany spotrebiteľa ako „slabšieho účastníka“ zmluvy a minimalizácie „možnosti súbežných konaní [s cieľom] zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky“.

31 Tieto ciele bránia tomu, aby manželia Maleticovci súbežne viedli súvisiace konania v Bludenzi a vo Viedni proti dvom hospodárskym subjektom zapojeným do rezervácie a organizácie balíka cestovných služieb vo veci samej.

32 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že pojem „druhý účastník zmluvy“ stanovený v článku 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že za okolností ako vo veci samej označuje aj zmluvného partnera hospodárskeho subjektu, s ktorým spotrebiteľ uzavrel túto zmluvu a ktorý má sídlo na území členského štátu bydliska tohto spotrebiteľa.

O trovách

33 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (ôsma komora) rozhodol takto:

Pojem „druhý účastník zmluvy“ stanovený v článku 16 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že za okolností ako vo veci samej označuje aj zmluvného partnera hospodárskeho subjektu, s ktorým spotrebiteľ uzavrel túto zmluvu a ktorý má sídlo na území členského štátu bydliska tohto spotrebiteľa.

Podpisy